

ការគ្រប់គ្រងចំណូល ឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម៖ បទពិសោធន៍សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា^១

សមាគមសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា
CAMBODIAN ECONOMIC
ASSOCIATION

វេទិកាស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

សង្ខេបគោលនយោបាយ 2013, លេខ 02*

“ ថា តើ ចំណូល ពី វិស័យ ប្រេង និង ឧស្ម័ន អាច ជួយ ពង្រីក ពិពិធកម្ម សេដ្ឋកិច្ច និង ការ កាត់ បន្ថយ ភាព ក្រីក្រ ដល់ កម្ពុជា ដែរ ឬ ទេ គឺ ជា បញ្ហា យ៉ាង សំខាន់ សម្រាប់ ប្រទេស កម្ពុជា ក្នុង រយៈពេល មធ្យម ” ។

ប្រសាសន៍ របស់ សម្តេច អគ្គមហាសេនាបតី តេជោ ហ៊ុន សែន
នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃ ព្រះរាជាណាចក្រ កម្ពុជា^២

សេចក្តីផ្តើម

ប្រទេសកម្ពុជា រំពឹង ថា ចំណូល របស់ ខ្លួន នឹង កើន ឡើង យ៉ាង ខ្លាំង នៅ ពេល ដែល គេ អាច ទាញ យក ធនធាន ប្រេង និង ឧស្ម័ន នៅ កម្ពុជា បាន នៅ ឆ្នាំ ២០១៦ ។ តាម ការ ប្រមើល ឃើញ សេដ្ឋកិច្ច នឹង មាន អនាគត ភ្លឺ ត្រចះ ប៉ុន្តែ ក្នុង រយៈពេល ខ្លី កម្ពុជា អាច ជួប បញ្ហា ប្រឈម ធំៗ ទាំង ផ្នែក ស្ថាប័ន និង សេដ្ឋកិច្ច ។ បញ្ហា សំខាន់ បំផុត មួយ គឺ តើ ត្រូវ គ្រប់គ្រង និង ប្រើប្រាស់ ចំណូល នេះ យ៉ាង ណា ដើម្បី ឲ្យ មាន ផលិត ភាព សម្រាប់ មនុស្ស ជា ច្រើន ជំនាន់ នោះ? កម្ពុជា ក៏ ដូច ជា ប្រទេស សម្បូរ ធនធាន ឯ ទៀត ដែរ ត្រូវ ត្រៀម ខ្លួន ឲ្យ បាន ល្អ មុន នឹង ប្រាក់ ចំណូល ពី ប្រេង និង ឧស្ម័ន នេះ ហូរ ច្រាច មក ដល់ ។ ដោយ មូលហេតុ នេះ ហើយ ការ ស្វែង រក គំរូ សម្រាប់ គ្រប់គ្រង និង ប្រើប្រាស់ ចំណូល បាន ពី ឧស្សាហកម្ម

និស្សារណកម្ម (EI) គឺ ជា ការ ងារ ដើម្បី មាន សារ ខ្ពស់ ខ្ពស់ ណាស់ និង ដល់ ពេល វេលា ហើយ ។

តំបន់ មាន ប្រេង ជា សក្តានុពល មួយ ចំនួន នៅ កម្ពុជា មាន បង្ហាញ ជា រង្វង់ ក្រហម នៅ ក្នុង រូបភាព ១ ។ ការ ខ្ពង់ ខ្ពស់ ជ្រាវ ជ្រាវ និង ការ ប៉ាន់ ស្មាន បណ្តោះ អាសន្ន នៅ ប្រទាំង ប្រទេស និង មិន ទាន់ ច្បាស់ នៅ ឡើយ ។ ប៉ុន្តែ ការ ប៉ាន់ ស្មាន ព្រង មួយ បាន បង្ហាញ ថា អាច មាន ប្រេង រហូត ដល់ ២ ពាន់ លាន ធ្នូ និង ឧស្ម័ន ២៨ ពាន់ លាន ម៉ែត្រ គូប ដែល អាច បូម យក បាន (UNDP 2006: 10) ។ ជា ឧទាហរណ៍ គេ ប៉ាន់ ស្មាន ថា គ្រាន់ តែ ប្រេង អាច បូម យក បាន ពី ប្លុក A តែ មួយ គត់ អាច មាន ប្រមាណ ២០០-២៥០ ពាន់ ធ្នូ ក្នុង មួយ ថ្ងៃ ។ ដូច្នោះ បើ សិន ផលិត កម្ម ប្រេង គ្រោង ធ្វើ ឡើង ក្នុង រយៈពេល ២០-២៥ ឆ្នាំ ហើយ ធនធាន ប្រេង ទាំង អស់ ដែល គេ ប៉ាន់ ស្មាន ថា អាច យក បាន នោះ គឺ អាច បូម បាន ជាក់ ស្តែង មែន ប្រាក់ ចំណូល ពី ប្រេង ក្នុង គ្រប់ ប្លុក ទាំង អស់ អាច មាន ដល់ ៦ ពាន់ លាន ដុល្លារ ក្នុង មួយ ឆ្នាំ បើ គិត តាម តម្លៃ ប្រេង ៥០ ដុល្លារ ក្នុង មួយ ធ្នូ ។ ចំណូល នេះ ធំ ណាស់ បើ ធៀប នឹង ផសស ១៤,០៦ ពាន់ លាន ដុល្លារ ដែល កម្ពុជា សម្រេច បាន នៅ ឆ្នាំ ២០១២ (World Bank 2013) ។^៣ ជា ការ ពិត យើង ត្រូវ ការ ចំណាយ ពេល ច្រើន ឆ្នាំ ដើម្បី ទាញ យក ប្រេង និង ឧស្ម័ន ឲ្យ បាន ពេញ លេញ ។

រូបភាព ១ ៖ ប្លុក សម្រាប់ រុករក ប្រេង និង ឧស្ម័ន នៅ តំបន់ ជីតាក និង សមុទ្រ

ប្រភព ៖ អាជ្ញាធរ ប្រេង កាតា ជាតិ កម្ពុជា (២០១១)

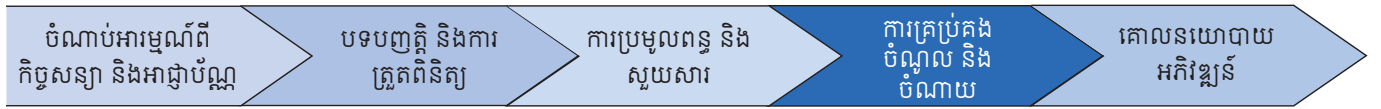
ចំណូល ពី ឧស្សាហកម្ម និស្សារណកម្ម នៅ ពេល ខាង មុខ អាច ជួយ បង្កើន ថវិកា រដ្ឋាភិបាល សម្រាប់ ការ វិនិយោគ លើ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង សេវា សាធារណៈ និង ពន្លឿន ការ អភិវឌ្ឍ និង ការ កាត់ បន្ថយ ភាព ក្រីក្រ ។ ទោះ យ៉ាង នេះ ក្តី កម្ពុជា គួរ ចង ចាំ ថា ប្រទេស សម្បូរ ធនធាន

^១ ដោយ លោក ហង់ ឌីណា និង លោក ង៉ោ សុចាត ជា អ្នក ជ្រាវ ជ្រាវ នៅ សមាគម សេដ្ឋកិច្ច កម្ពុជា (CEA) ។ អត្ថបទ សង្ខេប គោល នយោបាយ នេះ ស្រង់ ចេញ ពី ឯកសារ របស់ Heng Dyna and Ngo Sothat (2013), Extractive Industries Revenue Management: Atale of Six Contries, Research Report 4, April 2013 (Phnom Penh: CEA) ដែល ជា ការ សិក្សា ជ្រាវ ជ្រាវ ជាក់ ស្តែង មួយ បាន យក ទៅ បង្ហាញ ក្នុង ការ ពិភាក្សា តុល្យ និង សិក្ខា សាលា ស្តី ពី កំណើន និង ភាព សម្រាប់ គ្រប់គ្នា ក្រោម ការ សម្រប សម្រួល ដោយ CEA ដែល ជា ដៃ គូ មួយ នៅ ក្នុង វេទិកា ស្រាវ ជ្រាវ អភិវឌ្ឍន៍ (DRF) ។ របាយ ការណ៍ ពេញ លេញ មាន ចុះ នៅ លើ គេហទំព័រ: www.cea.org.kh និង www.crrt-cambodia.org ។

^២ ស្រង់ ចេញ ពី សុន្ទរកថា គន្លឹះ របស់ សម្តេច នាយក រដ្ឋមន្ត្រី នៅ សន្និសីទ ចក្ខុវិស័យ ប្រទេស កម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៨ ក្រោម ប្រធាន បទ "ការ កៀង គរ ធនធាន កម្ពុជា មាន ធនធាន មនុស្ស ធនធាន ធម្មជាតិ ធនធាន ហិរញ្ញវត្ថុ សម្រាប់ ការ អភិវឌ្ឍ កំណើន សេដ្ឋកិច្ច និង វិបុល ភាព ប្រកប ដោយ គុណភាព" នៅ ថ្ងៃ ទី ១២ កុម្ភៈ ២០០៨ នៅ សណ្ឋាគារ ភ្នំពេញ ។

^៣ ប្រេង តៅ ថ្លៃ ប្រហែល ១០០ ដុល្លារ ធ្នូ នា ពេល បច្ចុប្បន្ន ។ អ្នក និពន្ធ បាន ប្រើ ថ្លៃ ប្រយ័ត្ន ប្រយែង ដែល ទាប បន្តិច ត្រឹម ៥០ ដុល្លារ ធ្នូ ដោយ សារ ការ ប៉ាន់ ស្មាន មិន សូវ បាន ច្បាស់ និង ថ្លៃ ឡើង ចុះ ល្បឿន ។

រូបភាព ២ ៖ ខ្សែចង្វាក់តម្លៃ និងបញ្ហាប្រឈម

ប្រភព ៖ Ross (2012)

នានាតែងជួបនឹងបញ្ហាប្រឈមជាច្រើន មុននឹងទទួលបានជោគជ័យក្នុងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច។

ធនធានធម្មជាតិសម្បូរបែបអាចផ្តល់ទាំងផលល្អនិងផលអាក្រក់។ សេដ្ឋកិច្ចនៃប្រទេសសម្បូរធនធាន ជារឿយៗដំណើរការមិនសូវល្អទេ បើធៀបនឹងប្រទេសប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ដែលមិនមានធនធាន។ ទោះបីធនធានទាំងនេះ អាចផ្តល់នូវចំណូលសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងសង្គមក្តី ក៏សេដ្ឋកិច្ចអាចមានកំណើនខ្សោយដោយសារ ១) ការបាត់បង់ភាពប្រកួតប្រជែងតាមការឡើងថ្លៃរូបិយវត្ថុក្នុងស្រុក ដែលបង្កឡើងដោយសារលំហូរចូលមូលធន ២) អស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច បង្កឡើងដោយសារមានវដ្តសេដ្ឋកិច្ចស្ទុះរីកដុះដាល និងរលាយអស់ទៅវិញជាញឹកញាប់។ សំណួរមួយចំនួនផ្តល់ឡើងថា តើប្រទេសសម្បូរធនធានគួរគ្រប់គ្រងចំណូលរបស់ខ្លួនដោយរបៀបណា? តើប្រទេសទាំងនោះបានជួបបញ្ហាប្រឈមអ្វីខ្លះ? តើកម្ពុជាគួរចាត់វិធានការអ្វីខ្លះនៅពេលនេះ ដើម្បីគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិរបស់ខ្លួនឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព និងផលិតភាព ហើយជៀសផុតពី "គ្រោះចង្រៃនៃធនធាន"?

ការយល់ដឹងពីបទពិសោធន៍នៃ ការគ្រប់គ្រងចំណូលពីឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្មនៅតាមប្រទេសនានា ព្រមទាំងជោគជ័យ ឬក៏បរាជ័យផ្សេងៗ មានសារៈសំខាន់បំផុត សម្រាប់អ្នកធ្វើគោលនយោបាយ។ អត្ថបទនេះ ព្យាយាមទាញយកបទពិសោធន៍លើការគ្រប់គ្រងចំណូលប្រេងពីបណ្តាប្រទេសមានកម្រិតអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និងអភិបាលកិច្ចប្រហាក់ប្រហែលគ្នា និងផ្តល់ជាអនុសាសន៍ផ្នែក គោលនយោបាយសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងចំណូលពី ឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្មនាពេលអនាគតនៅកម្ពុជា។^៤

អិច្វីតិសាស្ត្រ

បទពិសោធន៍ពីប្រទេសនានាបង្ហាញថា ការប្រែក្លាយចំណូលបានពីឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម ឲ្យទៅជាការអភិវឌ្ឍ វាមិនមែនជាកិច្ចការងាយស្រួលក្នុងរយៈពេលខ្លីនោះទេ។ អភិបាលកិច្ចល្អនៃការគ្រប់គ្រងចំណូលពីឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម មានសារៈសំខាន់តាំងពីដំបូងដៃ ចាប់តាំងពីការរុករកប្រេង រហូតដល់ការដេញថ្លៃ និងចុះកិច្ចសន្យា, ការជ្រើសយកគំរូចំណាយ-សន្សំ, ចីរភាពហិរញ្ញវត្ថុ, និងគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍រយៈពេលវែង។ ដើម្បីឲ្យធនធានប្រេង ឧស្ម័ន និង រ៉ែ មានផលប្រយោជន៍ដល់ជាតិ ប្រទេសសម្បូរធនធាននានា ត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមជាច្រើនទាំងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងស្ថាប័ន។

អត្ថបទនេះផ្តោតលើការគ្រប់គ្រងចំណូល និងចំណាយ ដែលជាផ្នែកមួយនៃខ្សែចង្វាក់តម្លៃ (រូបភាព ២)។ បន្ទាប់ពីប្រមូលចំណូលបានហើយ រដ្ឋាភិបាលត្រូវសម្រេចចិត្តលើការគ្រប់គ្រង និងការលៃចែក ពោលគឺ តើត្រូវចាយប៉ុន្មាន និងទៅលើអ្វី។ ក្នុងកិច្ចការនេះ គំរូសេដ្ឋកិច្ចនៃការចាយវាយសំខាន់ជាខ្លាំង ពីព្រោះវាផ្សារភ្ជាប់ផ្ទាល់ទៅនឹងមតិអភិវឌ្ឍន៍របស់ប្រទេស ហើយនិង "គ្រោះចង្រៃនៃធនធាន"។ ជាទូទៅ ក្នុងការគ្រប់គ្រងចំណូលបានពីធនធានធម្មជាតិ រដ្ឋាភិបាលត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាមួយចំនួនដូចតទៅ ៖

- តម្រូវការផ្សេងៗសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង សង្គម
- ជម្រើសរវាងផលប្រយោជន៍ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន និងទៅអនាគត (សមភាពរវាងជំនាន់មនុស្ស)
- ការរចនារៀបចំគោលនយោបាយសម្រាប់ទប់ទល់នឹងការឡើងចុះថ្លៃ និងការប្រែប្រួលធនធានធម្មជាតិ
- ការពង្រឹងសមត្ថភាពក្នុងស្រុក ដើម្បីស្រូបយកការចំណាយនូវប្រាក់ចំណូលបានពីធនធាន
- តម្លាភាពនិងគណនេយ្យភាព។

ការគិតគូរពិចារណាទាំងនេះ ត្រូវតែធ្វើឡើងដោយមានគោលនយោបាយណែនាំពី វិធីចាយវាយប្រាក់ចំណូលបានពីប្រេងឲ្យបានត្រឹមត្រូវ និងមានប្រសិទ្ធភាព សម្រាប់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ជាទូទៅ បញ្ហាចម្បងគេបំផុតដែលត្រូវដោះស្រាយដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដើម្បីញ៉ាំងឲ្យចំណាយសាធារណៈមានចីរភាពទៅអនាគត គឺ ៖ (១) វិន័យសារពើពន្ធ (២) ប្រសិទ្ធភាពនៃការលៃចែក និង (៣) ប្រសិទ្ធភាពនៃប្រតិបត្តិការចំណាយ។

ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមទាំងនេះ ប្រទេសសម្បូរធនធានអាចអនុវត្តតាមគំរូចំណាយ-សន្សំមួយចំនួន ដូចមានបង្ហាញក្នុងតារាង ១។ ការជ្រើសយកគំរូណាមួយមកអនុវត្ត ត្រូវផ្អែកទៅតាមដំណាក់កាលអភិវឌ្ឍន៍របស់ប្រទេសនីមួយៗ និងសេដ្ឋកិច្ចនយោបាយ។

គុណភាពស្ថាប័ន និងគោលនយោបាយ

ការពិនិត្យលើបទពិសោធន៍ប្រទេសទាំងប្រាំមួយ បានបង្ហាញថា ចំណូលពីធនធានធម្មជាតិអាចគ្រប់គ្រងបាន និងអាចមានប្រយោជន៍សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី គេត្រូវអនុវត្តនូវគោលនយោបាយត្រឹមត្រូវ និងចម្រុះមុខ រួមមាន គោលនយោបាយគ្រប់គ្រងម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច សារពើពន្ធ និងអត្រាប្តូរប្រាក់ ដើម្បីកាត់

^៤ ប្រទេសទាំងនេះរួមមាន អាស៊ីបែហ្សង់, ហ្គាណា, ឥណ្ឌូនេស៊ី, នីហ្សេរីយ៉ា, ទីម័រខាងកើត, និង វៀតណាម។ ប្រទេសទាំងនេះត្រូវបានជ្រើសយក តាមការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយអាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធនិងអង្គការសង្គមស៊ីវិលនៅកម្ពុជា ដោយផ្អែកលើស្ថិតិសំខាន់ៗមួយចំនួន មានជាអាទិ៍ ផលស ក្នុងមនុស្សម្នាក់, អត្រាភាពក្រីក្រ, វិសមភាពប្រាក់ចំណូល, លទ្ធផលផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ, និងកម្រិតអភិបាលកិច្ច។

តារាង ១ ៖ គំរូចំណាយ-សន្សំ

គំរូ	និយមន័យ	ផលប្រយោជន៍	ហានិភ័យ
ចំណាយដ៏មុញ្ញខ្លាំង Big-Push Spending	ចំណាយនូវប្រាក់ចំណូល បច្ចុប្បន្នទាំងអស់ ឬភាគច្រើន	បង្កើនល្បឿនកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងអាចកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ បានកាន់តែលឿន	ចំណាយរដ្ឋគ្មានស្ថិរភាព, អស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនិង "ជម្ងឺហូឡង់" ^៥ ដោយសារការឡើងចុះថ្លៃប្រេង
បក្សីក្នុងដៃ Bird-in-Hand	បាយត្រៃប្រាក់ចំណូល បានពីទ្រព្យសម្បត្តិបច្ចុប្បន្ន ^៦	របបសន្សំសំចៃសាមញ្ញ និងប្រុងប្រយ័ត្ន	បាត់បង់ឱកាសកំណើន ដោយសារពុំបានវិនិយោគលើ រចនាសម្ព័ន្ធនិងសង្គម
ចំណូលមានចីរភាព Sustainable Income	ចំណូលពិតពីទ្រព្យ សម្បត្តិបច្ចុប្បន្ននិងទៅអនាគត	ចំណាយដោយប្រើចំណូល បានពីធនធានធម្មជាតិ មាន ស្ថិរភាពល្អ និងចៀសវាងបាន នូវខួបឡើងចុះនៃសេដ្ឋកិច្ច	ភាពមិនច្បាស់លាស់ក្នុងការប៉ាន់ស្មានចំណូល ដោយសារភាពមិនច្បាស់លាស់នៃថ្លៃប្រេង និងបរិមាណប្រេងក្នុងដី
កំណត់ចំណូលគោល Revenue Benchmarking	ចំណាយមួយចំណែក (ថែរ ឬអថែរ) នៃ ចំណូលមធ្យមលើទ្រព្យសម្បត្តិ (មធ្យមភាគរំកិល)	មុខងារអាចបត់បែនបាន (បង្កើនស្ថិរភាព និងការសន្សំ សំចៃ)	មិនធានាថា ហិរញ្ញវត្ថុមានចីរភាព ឬការប្រើប្រាស់ធនធានធ្វើបានល្អបំផុត ពីមួយជំនាន់ទៅមួយជំនាន់នោះទេ ព្រោះផ្អែកលើការសម្រេចចិត្ត។ ត្រូវមានការ កំណត់ច្បាស់នូវចំណូលគោល និងគោលដៅ អភិវឌ្ឍន៍រយៈពេលវែង

ប្រភព៖ Heng and Ngo (2013: 2-3)

បន្ថយឥទ្ធិពលជម្ងឺហូឡង់ និងធានាស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច។ អភិបាលកិច្ចលើឧស្សាហកម្មនិស្សរណកម្ម តម្រូវឲ្យមានផែនការរយៈពេលវែង តាំងពីការអភិវឌ្ឍក្នុងដំណាក់កាលដំបូង ព្រមទាំងតម្លាភាពសារពើពន្ធក្នុងរយៈពេលវែង។

ជារួម គុណភាពស្ថាប័នជាកត្តាសំខាន់បំផុតសម្រាប់ការប្រើប្រាស់ចំណូលពី ឧស្សាហកម្មនិស្សរណកម្មមានប្រយោជន៍។ ការគ្រប់គ្រងល្អ អាស្រ័យជាសំខាន់លើ គុណភាពនៃការចំណាយហិរញ្ញវត្ថុ និងគោលនយោបាយហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមានចីរភាពល្អពីរបបនយោបាយមួយ ទៅរបបមួយទៀត ពោលគឺ ប្រទេសមួយត្រូវមានផែនការរយៈពេលវែង មានផែនការរយៈពេលមធ្យម និងមានការកំណត់ច្បាស់ពីអាទិភាពសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ និងតម្រូវការហិរញ្ញវត្ថុ។ យុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយជោគជ័យ តែងមានសមាសធាតុ៣ ជាសំខាន់៖

- ១) ផែនការវិនិយោគសាធារណៈយូរអង្វែង និងសមស្របតាមលក្ខខណ្ឌក្នុងស្រុក
- ២) ក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីលើកកម្ពស់ដល់វិស័យឯកជន
- ៣) ក្របខ័ណ្ឌនយោបាយ ដើម្បីធានាឲ្យមាននីតិវិធី និងស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច។

គំរូសន្សំ-ចំណាយគួរអនុម័តយក ដោយផ្អែកលើដំណាក់កាលនៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច គុណភាពស្ថាប័ន និងទំហំ និងលក្ខណៈនៃលំហូរប្រាក់ចំណូលបានពីធនធានធម្មជាតិ។ ជាងនេះទៅទៀត ដោយសារឧស្សាហកម្មនិស្សរណកម្ម តែងផ្សារភ្ជាប់ខ្លាំងទៅនឹងទីតាំងនីមួយៗ និងមានផលប៉ះពាល់ជាច្រើនដល់សហគមន៍មូលដ្ឋាន ដូច្នេះប្រទេសនានាត្រូវមានការគ្រប់គ្រងចំណូលប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីកាត់បន្ថយគម្លាតក្នុងផ្ទៃប្រទេស ជាពិសេសរវាងតំបន់សម្បូរធនធាន និងតំបន់ខ្វះធនធាន។ រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិដើរតួនាទីសំខាន់បំផុតក្នុងការគ្រប់គ្រងឲ្យមានសមធម៌នូវចំណូលបានពីធនធានធម្មជាតិ។

ផលពាក់ព័ន្ធនៃគោលនយោបាយ

ត្រូវមានការវិភាគស៊ីជម្រៅមួយ ដោយផ្អែកលើទិន្នន័យគួរជឿជាក់ និងរចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ដើម្បីផ្តល់អនុសាសន៍ថា តើកម្ពុជាគួរចំណាយទៅលើអ្វី និងចំនួនប៉ុន្មាន។ ប៉ុន្តែដោយផ្អែកលើការសិក្សាអំពីទ្រឹស្តី និងការអនុវត្តជាក់ស្តែងក្នុងប្រទេសមួយចំនួន កម្ពុជាគួរគិតគូរទៅលើជម្រើសដូចខាងក្រោម៖

- ថ្លឹងថ្លែងឲ្យមានគុណភាពល្អ រវាងការសន្សំ និងចំណាយ យោងតាមតម្រូវការអភិវឌ្ឍន៍ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងសង្គម។ ប៉ុន្តែកម្ពុជា ក៏មានហេតុផលច្រើនដែលត្រូវសន្សំទុកចំណូលមួយផ្នែកដែរ យ៉ាងហោចណាស់សម្រាប់ការរក្សាស្ថិរភាព ពីព្រោះកម្ពុជា

^៥ "ជម្ងឺហូឡង់" ជាផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានទៅលើសេដ្ឋកិច្ចនៃកត្តាអ្វីមួយដែលបង្កលំហូរចូលយ៉ាងគំហុកនូវរូបិយវត្ថុបរទេស ដូចជាការកើនឡើងធនធានប្រេងយ៉ាងធំជាដើម។ លំហូររូបិយវត្ថុនេះធ្វើឲ្យរូបិយវត្ថុក្នុងស្រុកឡើងថ្លៃ ហើយផលតិចតួចផ្សេងៗរបស់ប្រទេសនោះក៏មានថ្លៃមិនប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងទីផ្សារនាំចេញ។ វាក៏នាំឲ្យមានទិន្នន័យចូលថោកៗ ដូច្នេះហើយឧស្សាហកម្មផ្សេងៗក្រៅពីការធ្វើអាជីវកម្មលើធនធានធម្មជាតិក៏បាត់បង់អស់ទៅ ព្រោះត្រូវផ្លាស់ទីទៅរកកន្លែងមានតម្លៃថោកជាង (<http://lexicon.ft.com/Term?term=dutch-disease>) ។

^៦ រដ្ឋាភិបាលជាក់ចំណូលពីប្រេងកាត់ទាំងអស់ទៅក្នុងមូលនិធិមួយ ហើយក្នុងមួយឆ្នាំៗអាចដកយកនូវភាគរយ (កំណត់ច្បាស់ជាមុន) ណាមួយនៃមូលនិធិក្នុងឆ្នាំមុន ដើម្បីបញ្ចូលទៅក្នុងបរិក្ខាររដ្ឋ។

នៅមានសមត្ថភាពស្ថាប័នទន់ខ្សោយ និងការប្រមូលពន្ធ នៅមានកម្រិត។ ក្រុមអ្នកនិពន្ធយល់ថា កម្ពុជាក្នុងរយៈពេលវែងអាចកំណត់យកចំណូលមួយភាគ (ថេរ ឬអថេរ) នៃចំណូលមធ្យមហើយចំណូលនៅសល់ ត្រូវយកទៅសន្សំទុកនៅក្នុងមូលនិធិរក្សាស្ថិរភាពមួយ។

- កំណត់ឱ្យកិច្ចសន្យាប្រេងទាំងអស់មានស្តង់ដារតែមួយ ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពស្មុគស្មាញនៃលំហូរចំណូល៖ កម្ពុជាក្នុងរយៈពេលវែងអាចកំណត់យកចំណូលមួយភាគ (ថេរ ឬអថេរ) នៃចំណូលមធ្យមហើយចំណូលនៅសល់ ត្រូវយកទៅសន្សំទុកនៅក្នុងមូលនិធិរក្សាស្ថិរភាពមួយ។
- កសាងសមត្ថភាពពិនិត្យតាមដានផលិតកម្ម៖ អាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធត្រូវទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលយ៉ាងល្អ ដើម្បីពិនិត្យតាមដានផលិតកម្ម និងការនាំចេញនៃឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម បើពុំនោះទេ រដ្ឋាភិបាលនឹងត្រូវតែជឿតាមតួលេខទាំងអស់ ដែលក្រុមហ៊ុនផ្តល់ឱ្យ។

- កំណត់តួនាទីច្បាស់លាស់របស់បណ្តាស្ថាប័នរដ្ឋពាក់ព័ន្ធ៖ ស្ថាប័នរដ្ឋពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ (មិនមែនមានតែអាជ្ញាធរប្រេងកាតមួយនោះទេ) ត្រូវកសាងសមត្ថភាព និងមានតួនាទីច្បាស់លាស់នៅក្នុងលំហូរចំណូល និងចំណាយ។ ទន្ទឹមគ្នានេះ ស្ថាប័នសារពើពន្ធនានារបស់កម្ពុជា ត្រូវពង្រឹងសមត្ថភាពបន្ថែម ដើម្បីគ្រប់គ្រងចំណូលពីធនធានធម្មជាតិឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព។
- លើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពថវិកា៖ តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពថវិកាសំខាន់បំផុត ក្នុងការគ្រប់គ្រងចំណូលពីធនធានធម្មជាតិ។ ក្នុងនេះ ក្រុមប្រឹក្សាត្រួតពិនិត្យមួយដែលមានតំណាងមកពីរដ្ឋាភិបាលដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងសង្គមស៊ីវិល អាចជួយលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពក្នុងការគ្រប់គ្រងចំណូលបានពីធនធានធម្មជាតិនៅប្រទេសកម្ពុជា។ ជម្រើសមួយសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា គឺការចូលជា សមាជិកអង្គការគំនិតផ្តួចផ្តើមតម្លាភាពឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម (EITI) ដើម្បីអាចបានរៀនសូត្រពីបទពិសោធន៍ល្អៗនៅប្រទេសដទៃទៀត ហើយធ្វើការគ្រប់គ្រងចំណូលពីប្រេងឱ្យមានតម្លាភាព។

ឯកសារស្រាវជ្រាវបន្ថែម
(សូមទេញឯកសារភាសាអង់គ្លេស)

អំពីវេទិកាស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

វេទិកាសិក្សាស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (DRF) បានកកើតឡើងក្រោយពេលដែល មជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ (IDRC) រៀបចំវេទិកាស្ថាប័នដៃគូទាំងអស់មួយ នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧។

ទស្សនៈវិស័យរបស់ DRF គឺលើកកម្ពស់សហគមន៍ស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជាឱ្យមានគុណភាពខ្ពស់ និងប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ ព្រមទាំងមានគោលបំណងទ្រទ្រង់ និងពង្រឹងសមត្ថភាពរបស់សហគមន៍ស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា។

ដៃគូក្នុង DRF មាន វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (របស់អ/CDRI), សមាគមសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា (CEA), វិទ្យាស្ថានសិក្សាស្រាវជ្រាវ និង បណ្តុះបណ្តាល (LI), វិទ្យាស្ថានជាតិសុខភាពសាធារណៈ (NIPH), សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម (RUA), សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ (RUPP), ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ (SNEC), និង មជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ (IDRC) ។

ក្នុង DRF ដំណាក់កាលទី២ ដោយបានទទួលជំនួយហិរញ្ញវត្ថុពី IDRC ដៃគូទាំងអស់ធ្វើការយ៉ាងសកម្ម ដើម្បីកសាងវប្បធម៌ស្រាវជ្រាវ និងសមត្ថភាពស្រាវជ្រាវ ព្រមទាំងចែករំលែកចំណេះដឹងគ្នាទៅវិញទៅមកតាមរយៈ សិក្ខាសាលា កិច្ចប្រជុំតុល្យ ការបណ្តុះបណ្តាល និងពិភាក្សាតាមអ៊ីនធឺណិត (www.drfcambodia.net) ក្រោម ៦ ប្រធានបទ៖ កំណើនសម្រាប់គ្រប់គ្នា, អភិបាលកិច្ចធនធានធម្មជាតិ, គោលនយោបាយសង្គមកិច្ចស្តីពីការអប់រំ, គោលនយោបាយសង្គមកិច្ចស្តីពីសុខាភិបាល, ការអភិវឌ្ឍកសិកម្ម, និង ប្រទេសកម្ពុជានិងតំបន់ជុំវិញ។

ក្នុងភាពជាដៃគូនៃ

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (របស់អ/CDRI)

56 ផ្លូវ 315, ខ័ណ្ឌទួលគោក ☒ ប្រអប់សំបុត្រលេខ 622, ភ្នំពេញ កម្ពុជា
☎ (855 23) 881 384/881 701/881 916/883 603 ☎ (855 23) 880 734
អ៊ីមែល: cdri@cdri.org.kh, គេហទំព័រ: www.cdri.org.kh